

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗМІ ЩОДО РОЗРОБКИ СТАНДАРТІВ САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ВИСВІТЛЕННІ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА НА ОСНОВІ СТАНДАРТІВ РАДИ ЄВРОПИ

Проект Ради Європи
«Стамбульська конвенція: інструмент для посилення
боротьби з насильством стосовно жінок
та домашнім насильством в Україні» (2018-2020)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗМІ
ЩОДО РОЗРОБКИ СТАНДАРТІВ
САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ВИСВІТЛЕННІ
ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК
ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА
НА ОСНОВІ СТАНДАРТІВ РАДИ ЄВРОПИ**

**Проект Ради Європи
«Стамбульська конвенція:
інструмент для посилення боротьби з
насильством стосовно жінок
та домашнім насильством в Україні»
(2018-2020)**

Автори:
Єлизавета Благоевич,
міжнародна експертка
та
Ірина Земляна,
національна експертка

Рада Європи

*Погляди, викладені в цій роботі,
належать авторам
і не обов'язково відображають
офіційну політику Ради Європи*

Усі запити щодо відтворення
або перекладу цього документа,
повністю або частково,
мають спрямовуватися
до Дирекції комунікації
(F-67075 Strasbourg Cedex
or publishing@coe.int).

Усе інше листування
з приводу цього документа
має спрямовуватися
до Відділу рівності
Генеральної дирекції
з питань демократії.

Обкладинка та дизайн:
Володимир Ямчинський,
Антон Осмак,
Київ, Україна

Світлини: Shutterstock

© Рада Європи, листопад 2020 року
Надруковано Радою Європи

Зміст

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	6
1. ВСТУП	7
2. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ТА МЕТА	9
3. РОЛЬ ЗМІ У ЗАПОБІГАННІ ТА ВИКОРИНЕННІ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	11
4. ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВА ЖУРНАЛІСТИКА	15
5. ВИСВІТЛЕННЯ ЗМІ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	17
6. САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	19
7. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК	23
ПРИМІТКИ	29
ДОДАТКИ	
ДОДАТОК 1. Міжнародна та національна правова база та механізми гендерної рівності, які стосуються насильства стосовно жінок, зокрема й домашнього насильства	33
ДОДАТОК 2: Приклад списку контрольних запитань для працівників ЗМІ при повідомленні про випадки насильства стосовно жінок	35
ДОДАТОК 3: Приклад перспективної практики висвітлення у ЗМІ питань насильства стосовно жінок та домашнього насильства	37
ДОДАТОК 4: Приклад перспективної практики застосування стандартів саморегулювання при повідомленні про випадки насильства стосовно жінок та домашнього насильства	41
ПОСИЛАННЯ ТА ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЧИТАННЯ	43

Список скорочень

ГО	Громадська організація
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	Засіб масової інформації
КЛВФДЖ	Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
ЛГБТІ	Лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери, інтерсексуали
НУО	Неурядова організація
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПРООН	Програма розвитку ООН
ЮНЕСКО	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

1. Вступ

Засоби масової інформації відіграють вирішальну роль у підвищенні рівня обізнаності та зміні згубного ставлення до гендерного насильства стосовно жінок, особливо в конфліктних і постконфліктних регіонах¹. Водночас, незважаючи на цю важливу роль, фахівцям у сфері ЗМІ нерідко бракує системної і постійної підтримки, знань і розуміння, для того щоб висвітлювати тему насильства стосовно жінок і домашнього насильства з урахуванням гендерних аспектів, підвищуючи рівень обізнаності громадськості про цю проблему. В Україні жінки часто представлені в засобах масової інформації стереотипно (через їхню зовнішність, сприйняття їх як матерів, дружин або піклувальниць), до того ж жінки майже відсутні в секторах, де домінують чоловіки. Що ж стосується випадків насильства стосовно жінок і домашнього насильства, то їх зазвичай висвітлюють недостатньо або висвітлюють без урахування гендерно чутливих етичних аспектів. Це може бути спричинено відсутністю комплексу стандартів етичного висвітлення питань гендерної рівності/насильства стосовно жінок. Для усунення цього недоліку необхідний міждисциплінарний підхід і співпраця різних фахівців, зокрема, тих, які займаються проблемою насильства стосовно жінок, і фахівців у сфері ЗМІ.

Ці Рекомендації розроблено у співпраці з національними та міжнародними експертами з питань гендерної рівності, насильства стосовно жінок, експертами та професіоналами у сфері ЗМІ з метою надання українським фахівцям у сфері ЗМІ конкретних рекомендацій, які дозволили б розробити стандарти саморегулювання для сприяння висвітленню питань насильства стосовно жінок з урахуванням гендерних і етичних аспектів та прав людини, сприяючи тим самим створенню більш справедливого і рівноправного суспільства для всіх.

Ці Рекомендації для ЗМІ розроблено в рамках проекту «Стамбульська конвенція: інструмент для посилення боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством в Україні». За допомогою цього проекту Рада Європи прагне підтримувати і надалі розвивати потенціал у рамках

українських превентивних і захисних інституційних механізмів запобігання і захисту жертв насильства стосовно жінок, а також допомагати фахівцям, які надають допомогу жертвам насильства стосовно жінок і домашнього насильства, вміло застосовувати свої знання і навички.

2. Сфера застосування та мета

Мета цього документа полягає у тому, щоб надати фахівцям у сфері ЗМІ, серед яких журналісти, редактори, блогери та рекламодавці, що працюють у різних галузях медіа, – друкованих, онлайн-ових, соціальних та мовних, – рекомендації щодо розробки стандартів саморегулювання, які стосуються гендерно чутливого повідомлення про випадки насильства над жінками та домашнього насильства..

Висвітлення з урахуванням гендерних аспектів, яке представлено в цих Рекомендаціях, відповідає загальним етичним стандартам і прагненням професії, що базуються на принципах точності, справедливості й неупередженості, захисту особистої недоторканності, прав людини і суспільних інтересів, а також спираються на існуючі національні й міжнародні правові бази² та професійні етичні кодекси³.

Заключне зауваження – щодо термінології, що стосується використання термінів «жертви» або «постраждали». Слово «жертва» відноситься до жінки, яка зазнає домашнього насильства або насильства стосовно жінок. Однак у багатьох контекстах експерти віддають перевагу альтернативному терміну «постраждалий», оскільки він дає більше можливостей. У цій роботі використано обидва терміни.

3. Роль ЗМІ у запобіганні та викоріненні насильства стосовно жінок та домашнього насильства

Насильство стосовно жінок – це форма дискримінації та порушення прав людини. Воно є основною перешкодою на шляху до досягнення гендерної рівності й визнається структурним порушенням прав людини, зокрема жінок, усіма ключовими міжнародними договорами з прав людини. Конвенція Ради Європи про запобігання та протидію насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, більш відома як Стамбульська конвенція, прямо визначає насильство стосовно жінок як порушення прав людини:

Насильство стосовно жінок розуміється як порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті⁴.

Розуміння насильства стосовно жінок як структурного явища, що є результатом історично нерівномірного розподілу влади між жінками і чоловіками, має важливе значення для розуміння всіх його конкретних проявів у різні періоди часу і в різних контекстах. Це глобальне явище, спільне для всіх частин світу і всіх культур. Жінки зазнають насильства у різних обставинах, зокрема у сім'ї, на робочому місці, у громаді, під час збройних конфліктів та їхніх наслідків. Нові технології породжують нові прояви і форми насильства, такі як онлайнове, або кібернасильство чи переслідування.

Насильство становить безперервний процес протягом усього життя жінок, від народження до глибокої старості.

Однією з найпоширеніших форм насильства, якого зазнають жінки в усьому світі, є домашнє насильство. Воно може набувати різноманітних форм і проявів та не обмежується тільки фізичним, а й психологічним, емоційним, сексуальним або економічним насильством. Хоча терміни «насильство стосовно жінок» та «домашнє насильство» часто використовують як взаємозамінні, важливо зазначити, що «насильство стосовно жінок» – ширший термін, який передбачає домашнє насильство, але не повинен зводитися тільки до нього⁵.

Насильство стосовно жінок і домашнє насильство чітко пов'язані у суспільстві з сексизмом як першопричиною виникнення гендерної нерівності. Він може виявлятися через різні символічні форми, серед яких так званий «повсякденний сексизм» із використанням сексистських жартів і висловлювань⁶. Сексизм також підживлює інші прояви гендерної нерівності, такі як нерівна участь жінок у політичному житті та процесах прийняття рішень, гендерний розрив в оплаті праці, дискримінація у сфері праці, нерівний доступ жінок до державних і соціальних послуг тощо.

Засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні нашого сприйняття соціальної реальності, а отже і в запобіганні та протидії насильству стосовно жінок. Згідно зі щорічним опитуванням USAID-Internews щодо споживання медійного контенту (2019 р.) 60% українців некритично споживають медіаконтент – вони довіряють своєму улюбленому або найбільш відомому ЗМІ чи покладаються на інтуїцію⁷. Засоби масової інформації можуть і повинні слугувати союзниками у справі підвищення рівня обізнаності про поширеність, першопричини і характер насильства стосовно жінок. ЗМІ також несуть відповідальність за підвищення рівня обізнаності та чутливості суспільства до цього явища шляхом розгляду всіх форм насильства стосовно жінок та прив'язки їх до структурних питань гендерної рівності й прав людини.

Роль ЗМІ у висвітленні випадків домашнього насильства особливо важлива, оскільки офіційні дані все ще часто відсутні або недостатні⁸. Що стосується України, то український уряд не відслідковує гендерно сегреговану статистику домашнього насильства, тобто статистику взаємин між жертвою і кривдником. Крім того, часто випадки насильства стосовно жінок висвітлюють недостатньо або не висвітлюють узагалі через стигматизацію та потенційну повторну травматизацію постраждалих під час процесу висвітлення, що може спричинити спотворене сприйняття щодо поширеності цих явищ⁹.

Медіаорганізації можуть активно сприяти підвищенню рівня обізнаності про насильство стосовно жінок, а також інформуванню суспільства про гендерні ролі та стереотипи і про те, як вони пов'язані з насильством стосовно жінок і домашнім насильством. За допомогою гендерно чутливого висвітлення ЗМІ мають можливість розширити загальне розуміння існуючої гендерної нерівності та її конкретних проявів, таких як насильство стосовно жінок та домашнє насильство. Водночас «недотримання основних етичних принципів при висвітленні таких делікатних питань може призвести до подальшої віктимізації, загрози і стигматизації постраждалих від гендерного насильства [стосовно жінок], поглибити їхню травму і зміцнити стереотипи та хибне уявлення про цю форму насильства»¹⁰.

Наявність сексизму та принизливих образів жінок та дівчат у засобах масової інформації, а також те, як ЗМІ висвітлюють насильство стосовно жінок та домашнє насильство, може перешкоджати змінам у ставленні до такого різновиду насильства. Досліджуючи ЗМІ в десяти регіонах України, було виявлено, що ненависницькі висловлювання і дискримінація в ЗМІ найчастіше були пов'язані зі статтю (в 46% публікацій)¹¹. Отже, відповідно до Стамбульської конвенції, ЗМІ, що висвітлюють це питання, повинні також працювати над підвищенням рівня обізнаності про структурні проблеми гендерної нерівності, які становлять важливу частину контексту насильства стосовно жінок і домашнього насильства. Водночас вони не повинні представляти насильство стосовно жінок як проблему, яка стосується тільки окремих жінок.

У статті 17 Стамбульської конвенції йдеться про участь приватного сектора і засобів масової інформації у боротьбі з насильством стосовно жінок і домашнім насильством. Зокрема, там зазначено:

«Сторони заохочують приватний сектор, сектор інформаційно-комунікаційних технологій та засоби масової інформації, з належною повагою до свободи висловлювань та їхньої незалежності, брати участь у розробці та здійсненні політики та запровадженні рекомендацій і стандартів саморегулювання для запобігання насильству стосовно жінок та підвищення поваги до їхньої гідності.

Сторони розвивають і заохочують у співробітництві з учасниками приватного сектора навички серед дітей, батьків та викладачів стосовно того, як діяти з інформаційно-комунікаційним середовищем, яке надає доступ до принизливого контенту сексуального або насильницького характеру, який може бути шкідливим»¹².

4. Гендерно чутлива журналістика

Гендерно чутливе висвітлення – необхідна передумова для забезпечення того, щоб ЗМІ не тільки ефективно й адекватно віддзеркалювали суспільство, але й одночасно активно сприяли розвитку більш справедливого і рівноправного суспільства для всіх, що, крім інших важливих питань прав людини, сприяє запобіганню і викоріненню всіх форм насильства стосовно жінок і домашнього насильствасе¹³.

Описуючи теми гендерної рівності, насильства стосовно жінок або домашнього насильства, фахівці у сфері ЗМІ повинні контекстуалізувати окремі акти насильства за допомогою додаткової інформації та аналізу, які можуть допомогти аудиторії зрозуміти складність проблеми насильства стосовно жінок і його психологічні, правові, соціальні, політичні та економічні наслідки для окремих осіб, а також для суспільства в цілому. У такій роботі особливо очевидний і важливий просвітницький та інформаційний чинник місії й ролі ЗМІ в суспільстві. Вони повинні приділяти увагу сприянню гендерній рівності та підвищенню рівня обізнаності про різні форми дискримінації та насильства стосовно жінок.

Величезний потенціал для формування поглядів і розуміння суспільством поточних подій має вибір гендерно чутливої мови. Гендерно чутлива мова – важливий компонент гендерно чутливого висвітлення. Використовуючи несексистську, інклюзивну та гендерно справедливу мову, медіа уникають мовного вибору, який можна тлумачити як упереджений, дискримінаційний або принизливий, передбачаючи, що одна стать є нормою і, отже, перевершує іншу.

Рада Європи у своїй Рекомендації № R (1990) 4Е Комітету міністрів державам-членам щодо викорінення сексизму з мови зазначає, що сексистська мова є «сучасною мовною практикою у більшості держав – членів Ради Європи, коли чоловічий рід переважає над жіночим»¹⁴. Із метою викорінення з мови сексизму Рекомендація CM/Rec (2007) 17 Ради Європи щодо стандартів і

механізмів гендерної рівності рекомендує державам-членам прийняти рекомендації, адресовані усім залученим суб'єктам, які потребують, щоб «мова, яка використовується в офіційних документах, зокрема й правові тексти, а також тексти, що стосуються державної політики і програм, комунікації державних служб із фізичними особами, освіти та засобів масової інформації, надавала жінкам і чоловікам, а також їхній діяльності рівну цінність і рівну видимість, а держави-члени також заохочували медіа використовувати несексистську мову»¹⁵. Аналогічно у Рекомендації Ради Європи CM/Rec (2019) 1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним визнано, що мова та спілкування – важливі складники концепції гендерної рівності, а тому «не повинні надавати священного значення гегемонії чоловічої моделі». Ця Рекомендація приділяє особливу увагу ролі засобів масової інформації в запобіганні сексизму і боротьбі з ним шляхом запровадження різних заходів, які сприяли б більшому вияву показників рівності між жінками і чоловіками як у медіаконтенті, так і в засобах масової інформації як професії¹⁶.

Збалансоване представництво жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя, а також у темах медіаконтенту відображає фактичний склад суспільства, його досвід і проблеми. Справедливе зображення жінок і чоловіків шляхом викорінення стереотипів і заохочення рівного і багатомірного представництва у всіх засобах масової інформації має важливе значення для гендерно чутливого висвітлення, зокрема й у рекламі та комерційних повідомленнях.

Важливо також забезпечити однакову участь жінок і чоловіків на усіх рівнях роботи медіа, що передбачає створення рівних можливостей для участі жінок і чоловіків в управлінні, прийнятті рішень. Крім того, жінки повинні бути помітні як експертки, коли це можливо, зокрема й у сферах, де часто домінують чоловіки (таких як точні науки, технології, політика, спорт тощо), а не тільки в тих сферах, які традиційно більше пов'язані з жінками (зокрема, мода, догляд за дітьми та викладання).

Гендерно чутливе висвітлення як важливий внесок у забезпечення гендерної рівності аж ніяк не повинно розглядатися на протигагу свободі вираження поглядів і свободі ЗМІ, а радше як доповнення до них, оскільки і те й інше є невід'ємною частиною прав людини і демократії¹⁷. Саме тому для ЗМІ важливо розвивати та зміцнювати механізми саморегулювання, які можуть забезпечити засоби масової інформації інструментами для реалізації, моніторингу та оцінки заходів щодо сприяння гендерній рівності, зберігаючи при цьому автономію та відповідальність за цей процес, а також суспільну довіру і спільні цілі та інтереси.

5. Висвітлення ЗМІ випадків насильства стосовно жінок в Україні: виклики та можливості

Згідно із зібраною для цього видання інформацією¹⁸ основні ЗМІ України все ще увічнюють гендерні стереотипи і не повною мірою використовують потенціал для сприяння демократичним процесам через пропагування стандартів у галузі прав людини та гендерної рівності¹⁹. Окрім відсутності системної підготовки працівників ЗМІ та редакцій щодо складних аспектів явища насильства стосовно жінок та домашнього насильства, основними потенційними причинами неналежного висвітлення цих тем були названі відсутність конкретних стандартів та рекомендацій для висвітлення випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства. У багатьох випадках відсутні чіткі редакційні рекомендації для медійників, в результаті чого етичне висвітлення випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства залишається на розсуд окремих журналістів відповідно до їхніх знань із цього питання.

Що стосується висвітлення тем, пов'язаних із жінками, в центральних засобах масової інформації України, то численні доповіді²⁰ свідчать: жінки, як і раніше, значно недопредставлені у ЗМІ. Згідно з результатами моніторингу новин на восьми українських національних телеканалах, у десяти національних газетах і семи друкованих виданнях, проведеного Інститутом масової інформації та ГО «Детектор медіа» 2017 року, жінки були головною темою новин тільки у 27% випадків, що в три рази менше, ніж чоловіки²¹. Навіть у тих випадках, коли жінки представлені позитивно, це здебільшого пов'язано з так званими «таблюдними», «легкими» або «пов'язаними зі способом життя» темами, які традиційно приписуються жінкам у патріархальних суспільствах, де вони представлені відповідно до їхніх традиційних ролей матерів,

домогосподарок, вчительок, виховательок тощо. Враховуючи той факт, що насильство стосовно жінок пов'язане з загальним сексизмом у суспільстві та гендерною нерівністю як однією з його першопричин, запобігання та боротьба з різними проявами сексизму в засобах масової інформації доповнюють і навіть відіграють вирішальну роль у запобіганні та викоріненні насильства стосовно жінок та домашнього насильства. Рівне справедливе представлення жінок і чоловіків та викорінення стереотипів у засобах масової інформації свідчать про прихильність до принципу гендерної рівності, яка є попередньою умовою створення суспільства, вільного від будь-яких форм насильства стосовно жінок і дівчат.

Згідно з результатами моніторингу регіональних ЗМІ за 2017 рік, проведеного Волинським прес-клубом і Гендерним центром Волині²², в українських ЗМІ жінок рідко залучають як експертку із політичних або соціальних питань. Вони як експертки з'являються тільки у 19% випадків²³. Крім того, результати гендерного моніторингу виявили найменш і найбільш «дружні й гостинні» сфери для жінок-експертку. Найменш «дружніми» для жінок-експертів є такі сфери, як політика (16%), війна (20%) і спорт (20%), які традиційно вважаються чоловічими темами і галузями знань, а найбільш «дружніми» – освіта/наука (46%), волонтерство (45%), медицина (43%)²⁴.

Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи (2013) 1 щодо гендерної рівності та ЗМІ, а також Рекомендація Комітету міністрів СМ/Rec (2019) 1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним містять поради щодо створення медійного середовища, вільного від сексизму та увічнення гендерних стереотипів²⁵. Одним із найважливіших кроків у цьому процесі є визнання важливості забезпечення гендерного балансу у медіаконтенті та робочому середовищі, а також зобов'язання прийняти та розробити стандарти саморегулювання для підтримки та сприяння справедливому та рівному представництву жінок і чоловіків у засобах масової інформації, зокрема й стандарти повідомлення про випадки насильства стосовно жінок та домашнього насильства.

6. Саморегулювання під час висвітлення випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства

Дослідження сучасної практики висвітлення випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства в українських ЗМІ показує, що в переважній більшості випадків відсутні чіткі механізми підтримки журналістів у їхній роботі над цими темами. Зокрема, відсутня системна підтримка, тож часто професійне та етичне висвітлення проблеми насильства стосовно жінок залежить від особистих якостей окремих журналістів і редакторів. Навіть якщо редакційна політика містить компонент гендерної рівності, практичні знання щодо вирішення проблем насильства стосовно жінок і домашнього насильства найчастіше відсутні, тому важливе значення має розробка конкретних стандартів повідомлення про ці питання.

Фахівці у сфері ЗМІ, які брали участь у підготовці цих Рекомендацій, визначили розробку стандартів саморегулювання для висвітлення випадків насильства стосовно жінок і домашнього насильства як потенційний корисний крок на шляху вдосконалення процесу висвітлення цих питань у ЗМІ. Крім того, як зазначалося в нещодавньому Аналітичному звіті Ради Європи про гендерну рівність і ЗМІ, встановлення стандартів саморегулювання «дозволяє засобам масової інформації зміцнювати довіру громадськості, підтримувати редакційну незалежність і обмежувати втручання держави»²⁶, що вкрай важливо для формування і підтримки більш широкої культури свободи вираження

думок і свободи ЗМІ, а також культури терпимості й поваги до прав людини. Створення органів саморегулювання – це трудомісткий процес, водночас для України у довгостроковій перспективі було б корисним бачення можливої розробки ефективних механізмів забезпечення стандартів саморегулювання та кодексів етики, у яких конкретно йтиметься про гендерну рівність та насильство стосовно жінок.

У короткостроковій перспективі розробка стандартів саморегулювання узгоджується зі Стамбульською конвенцією (стаття 17), в якій зазначено, що медіаорганізації варто заохочувати і підтримувати в тому, щоб вони визнавали себе відповідними суб'єктами в запобіганні гендерно зумовленому насильству стосовно жінок. Засоби масової інформації повинні мати не тільки соціальну зацікавленість та моральну відповідальність за сприяння запобіганню насильству, але й економічні та соціальні переваги для участі у боротьбі з насильством стосовно жінок. Стамбульська конвенція закликає приватний сектор, засоби масової інформації, з належною повагою до свободи висловлювань та їхньої незалежності, брати участь у розробці та здійсненні політики запобігання насильству стосовно жінок, а також брати відповідальність за процес участі засобів масової інформації у запобіганні насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з ним. Стамбульська конвенція також вимагає від держав-учасниць заохочувати засоби масової інформації до розробки рекомендацій і стандартів саморегулювання з метою зміцнення поваги прав жінок, сприяючи тим самим запобіганню насильству стосовно жінок і домашньому насильству.

Завдяки саморегулюванню, добровільному механізму, в рамках якого медіа та медійні організації розробляють власні протоколи або рекомендації для досягнення певних цілей, засоби масової інформації беруть на себе відповідальність за процес розробки, впровадження та моніторингу, виявлення упередженості й помилок та забезпечення дотримання певних правил поведінки. Добровільний набір стандартів висвітлення теми насильства стосовно жінок і домашнього насильства, адаптований до конкретних потреб конкретних засобів масової інформації, стане корисним інструментом для сприяння більш етичному висвітленню цих питань і, отже, сприятиме розвитку більш рівноправного і справедливого суспільства для всіх.

Медіа можуть встановити протоколи або запровадити рекомендації щодо запобігання насильству на своїх робочих місцях і надання підтримки жертвам насильства, а також ввести стандарти саморегулювання, внутрішні кодекси поведінки/етики і внутрішні системи моніторингу для

сприяння гендерній рівності у медіаконтенті; боротися з гендерними стереотипами; уникати сексистської реклами, мови і сексистського контенту; утримуватися від використання принизливих зображень жінок, які асоціюються з насильством і сексом тощо. Журналісти та фахівці у сфері ЗМІ повинні відігравати вирішальну роль у складанні та розробці будь-якого такого документа, тоді як суспільство та експерти можуть зробити свій внесок як консультанти.

Стандарти саморегулювання у сфері гендерної рівності та насильства стосовно жінок повинні:

- передбачити запровадження галузевих кодексів поведінки, які визначатимуть конкретні зобов'язання представників відповідного професійного сектора;
- заохочувати ефективне застосування внутрішніх рекомендацій, зокрема й стандартів оцінки контенту, в різних медіа;
- передбачити створення відповідних консультаційних та контрольних механізмів для моніторингу імплементації стандартів саморегулювання;
- враховувати застосування цих стандартів саморегулювання в контрактах із представниками інших секторів, наприклад, виробниками аудіовізуальної продукції, рекламними агенціями та ін.;
- передбачити підтримку регулярних контактів та обмін інформацією з питань саморегулювання²⁷.

7. Рекомендації щодо висвітлення насильства стосовно жінок

Для сприяння зусиллям щодо ефективного запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству, а також боротьбі з цими явищами розробка конкретних стандартів саморегулювання при висвітленні зазначених тем на основі Стамбульської конвенції та інших стандартів Ради Європи може бути дуже корисним інструментом для фахівців у сфері ЗМІ, що працюють над цією проблематикою.

Забезпечення конфіденційності та безпеки

WhenПри розробці рекомендацій щодо висвітлення гендерно зумовленого насильства повинен бути забезпечений захист приватного життя постраждалих. По суті, фахівці у сфері ЗМІ повинні отримати інформовану згоду від усіх постраждалих, опитаних або зображених у будь-якому репортажі, на розкриття своїх персональних даних. Будь-які винятки з цього правила повинні бути чітко обмежені, робитися в індивідуальному порядку і після консультації з редактором або головним редактором. Крім того, постраждала може у будь-який час відмовитися від надання інформації засобам масової інформації. Постраждалу не варто детально ідентифікувати, якщо тільки вона не вирішила розкрити свою особу. Це означає, що також важливо не ідентифікувати імена або особи членів сім'ї постраждалих, зокрема й дітей, і не публікувати відео або фото постраждалих чи місця злочину так, щоб їх можна було ідентифікувати. У разі потреби обличчя, голоси, імена або місця, а також будь-які інші деталі, за допомогою яких можна ідентифікувати постраждалих, у репортажі повинні бути розмитими. Варто звернути увагу на те, що в невеликих громадах постраждалих можна легко ідентифікувати за деякими деталями, що можуть здатися незначними в інших контекстах. Тому

необхідно уважно відшукувати баланс між забезпеченням достовірності історії та захистом приватного життя постраждалих.

Вторинна віктимізація постраждалих, яка відбувається не в результаті прямого шкідливого або злочинного діяння, а через згубну реакцію засобів масової інформації на злочин, – дуже реальна загроза безпеці й гідності жінок, тож її варто ретельно уникати. Вкрай важливо забезпечити, щоб до постраждалих ставилися з повагою, належним рівнем конфіденційності та професіоналізму. Це передбачає уникання будь-яких запитань, які можуть призвести до того, що постраждала почуватиметься такою, що не вселяє довіри або перебільшує.

Підготовлені та обізнані фахівці

Щоб уникнути подальшої віктимізації постраждалих, рекомендовано, щоб редактори доручали висвітлення теми насильства стосовно жінок журналістам, які пройшли відповідну підготовку і добре обізнані з цією темою. Якщо репортаж передбачає інтерв'ювання або будь-який інший контакт із жінкою, яка постраждала від насильства, може виникнути необхідність в тому, щоб інтерв'ю проводила жінка-журналістка, оскільки багато жінок у цій ситуації все ще можуть відчувати себе некомфортно або боятися говорити з чоловіком про власний досвід вчиненого проти неї насильства. Крім того, для безпосереднього контакту з постраждалою з метою повідомлення про випадок насильства необхідно забезпечити безпечне і зручне місце для проведення інтерв'ю. Варто уникати будь-яких запитань або коментарів, які можуть спричинити повторну травматизацію постраждалих або їхніх сімей.

Нульова толерантність до насильства стосовно жінок та домашнього насильства

На онлайн-платформах також важливо розробити чітку політику щодо коментарів або повідомлень, які можуть сприяти поширенню насильства, передбачаючи, зокрема, й заборону та систематичне блокування доступу до повідомлень, які містять погрози на адресу кривдників або жертв/постраждалих чи звинувачують потерпілих/жертв.

Представники засобів масової інформації повинні усвідомлювати свою відповідальність за підвищення рівня обізнаності та вироблення чіткої позиції щодо нульової терпимості до насильства стосовно жінок та домашнього насильства. Це гарантує, що відповідальність за насильство покладається на

кривдників, а не на жертв/постраждалих. Використання лексики у матеріалі повинно бути зосереджене на розширенні прав і можливостей постраждалої і чітко покладати відповідальність за насильницький акт на кривдника як активного суб'єкта дії (наприклад, використання слів «він зґвалтував її» замість «вона була зґвалтована»).

Уникнення сенсаційності або стереотипів

Для забезпечення етичного та соціально відповідального висвітлення випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства важливо уникати сенсаційного або стереотипного зображення насильства стосовно жінок, постраждалих або кривдників. Згубна практика у репортажах ЗМІ на ці теми передбачає використання сенсаційних заголовків або наративів, які викликають здивування чи слугують для привертання уваги громадськості, заохочуючи поверхневий підхід до цього складного соціального явища. Це передбачає, окрім іншого, використання емоційно-забарвлених термінів, як «потворний», «жахливий» або «шокуючий», у заголовках або тексті при висвітленні випадків насильства стосовно жінок, використання фотографій, які покликані шокувати або показати стереотипні погляди на насильство стосовно жінок, зокрема понівечені жіночі обличчя. Окрім укорінення стереотипів, ці зображення мають тенденцію спрощувати проблему насильства стосовно жінок і ототожнювати його виключно з фізичним насильством. Якщо особа фізично не постраждала від цього акту, вона все ще може страждати від емоційних, психологічних або інших не менш руйнівних наслідків. Фахівці у сфері ЗМІ повинні чітко зазначати, що це теж випадки насильства, приділяючи при цьому особливу увагу тому, щоб не применшувати значення актів насильства, в яких сила явно не застосовувалася²⁸. Застосування сили аж ніяк не є необхідним елементом сексуального насильства. Зґвалтування – це юридичне, а не фізичне поняття.

Варто уникати репортажів у ЗМІ, які ототожнюють домашнє насильство з проблемами з партнером/шлюбом, зображаючи домашнє насильство або будь-яку іншу форму насильства стосовно жінок як «злочини на ґрунті пристрасті», «сценарій Ромео і Джульєтти» чи якимось аналогічно. Ці практики – шкідливі, оскільки вони нормалізують насильство як частину інтимних стосунків. Так само важливо уникати таких термінів, як «трагічна подія», для описання навмисного акту кривдника. Також не варто послуговуватися словом «секс» при повідомленні про зґвалтування або сексуальне насильство, оскільки зґвалтування – це насильницький акт, який не має нічого спільного з сексом, а натомість повністю пов'язаний із проявом влади і контролю.

Висвітлюючи кривдників, фахівці у сфері ЗМІ також повинні пам'ятати про стереотипні уявлення, наприклад, щодо осіб, які зловживають психоактивними речовинами або алкоголем. Особисті факти, що стосуються кривдників, такі як їхня залежність або зловживання психоактивними речовинами, можуть демонструвати оманливу інформацію про явище насильства стосовно жінок і надмірно зміщувати акцент зі згаданого злочинного діяння, оскільки залежність не є необхідним каталізатором насильства. Так само журналістам варто уникати прив'язування насильства стосовно жінок до психічного розладу, якщо тільки психічний розлад не є доведеним станом кривдника. У протилежному випадку це допомагає створити помилкове уявлення про те, чому кривдники здійснюють насильство стосовно жінок, зважаючи на те, що у переважній більшості кривдників психічний розлад не було діагностовано. Водночас таке представлення фактів у матеріалі призводить до стигматизації людей із психічними розладами як потенційно більш жорстоких, ніж будь-яка інша людина, що є помилковим.

Етнічне або релігійне походження чи соціальна категорія кривдника самі по собі не є причиною насильницької поведінки і зазвичай не повинні підкреслюватися. Насильство не може бути виправдане жодними культурними та релігійними звичаями, пов'язаними з конкретною соціальною або етнічною групою, тому важливо не називати вчинення насильницьких дій проявом будь-якої культури, релігії або етнічної групи. Проте в деяких випадках етнічне і релігійне підґрунтя тісно пов'язане з самим актом насильства, наприклад, у ситуації зґвалтування як засобу війни між етнічними групами, що конфліктують. У цих ситуаціях може бути більш доречним спеціально вказати на ці конкретні умови.

Інформацію щодо заяв осіб, наближених до жертви/потерпілої або злочинця, варто подавати обережно. Якщо такі заяви зроблено, необхідно надати для них певний контекст. Наприклад, якщо заява сусіда використовується при повідомленні про випадок убивства жінки, і йдеться про те, що злочинець завжди був дуже «тихим» і «милим», у такій ситуації в матеріалі варто пояснити, що гвалтівники і вбивці можуть по-різному представляти себе громадськості, однак приватне життя цієї особи у власному будинку може бути іншим, власне, будь-яка людина може бути гвалтівником, незалежно від її репутації. Крім того, особи, наближені до кривдника, можуть розглядати його крізь призму власних стосунків, які не обов'язково відображають його стосунки з постраждалою/жертвою і можуть створювати помилкове уявлення про кривдників.

Особливу увагу варто приділяти повідомленню про випадки насильства стосовно жінок, коли вони стикаються з множинною дискримінацією. Зокрема,

хоча насильство стосовно жінок є загальним явищем для будь-якої групи, наявні дані свідчать про те, що деякі жінки, такі як ЛГБТІ, літні жінки, жінки-інваліди, жінки у конфліктних ситуаціях тощо, можуть бути більш уразливими до насильства²⁹. Фахівцям у сфері ЗМІ варто використовувати відповідні статистичні дані та роз'яснювати феномен множинної дискримінації жінок, які перебувають у вразливих ситуаціях.

Співпраця з громадськими організаціями

Для забезпечення професійного, етичного, неупередженого та експертного підходу до висвітлення насильства стосовно жінок та домашнього насильства важливо налагодити та підтримувати співпрацю між засобами масової інформації та громадськими організаціями, які мають багаторічний досвід боротьби з насильством стосовно жінок. Медіа повинні ознайомитися з поглядами та аналізом феміністських НУО або осіб, які мають багаторічний досвід роботи з темою насильства стосовно жінок і домашнього насильства з урахуванням гендерних аспектів. Відповідна інформація може бути представлена у репортажі, й що особливо важливо – додати список відповідних телефонів довіри або організацій, які надають підтримку жінкам у ситуаціях насильства. Водночас важливо не давати у репортажах про домашнє насильство або насильство стосовно жінок будь-які заяви ідеологічно упереджених осіб, які виявляють терпимість або виправдовують насильство в цілому або які у минулому були жінконенависниками, мали дискримінаційні погляди або звинувачували жертв. Хоча ці погляди повинні розглядатися в ході публічних дебатів, вони мають бути представлені в окремих репортажах і належно контекстуалізовані. Так само до заяв та інтерв'ю з кривдниками, хоча вони й можуть слугувати суспільним інтересам, варто ставитися з обережністю і повним розумінням ризиків, які, можливо, доведеться пом'якшувати шляхом надання достатньої інформації та, якщо можливо, спростування хибних тверджень.

Використання надійних і незалежних джерел інформації

Фахівці у сфері ЗМІ повинні обов'язково використовувати надійні та незалежні джерела інформації про постраждалу/жертву або кривдника. Якщо можливо, то варто використовувати існуючі та надійні офіційні джерела (наприклад, поліцію, суд, соціальні служби, експертів із питань насильства стосовно жінок або гендерної рівності тощо), а фахівцям у сфері ЗМІ потрібно ознайомитися з національними, регіональними та міжнародними протоколами і правовою

базою з питань насильства, а також подати відповідну інформацію про існуючу правову базу в репортажі.

У Додатку 2 до цієї публікації для фахівців у сфері ЗМІ наведено приклад списку контрольних запитань, який можуть використовувати редактори і репортери, щоб перевірити, чи відповідає конкретне повідомлення про випадки насильства стосовно жінок і домашнього насильства професійним і етичним стандартам, а також цілям сприяння запобіганню і викоріненню всіх форм насильства стосовно жінок.

Важливо, щоб журналісти та фахівці у сфері ЗМІ, які висвітлюють або відіграють певну роль у висвітленні випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства, могли зберегти безпеку, конфіденційність та гідність постраждалих, їхніх сімей та громад, а також підвищити рівень обізнаності про явища насильства стосовно жінок та протидіяти міфам і згубним уявленням про насильство стосовно жінок та домашнє насильство³⁰. Враховуючи важливу роль засобів масової інформації у здійсненні впливу на суспільство, фахівці у сфері ЗМІ відіграють ключову роль у визначенні того, як українське суспільство визнає і надає пріоритетне значення запобіганню насильства стосовно жінок і боротьбі з ним.

Примітки

---

1. Ahlsén, P., *Gender and Conflict Sensitive Journalism Handbook*, Kvinna till Kvinna, 2018. Доступно за посиланням: <https://kvinnaillkvinna.org/wp-content/uploads/2018/10/4-Handbook-gender-and-conflict-sensitive-journalism.pdf>.
2. *Національна стратегія у сфері прав людини*, затверджена Указом Президента України № 501/2015 від 25 серпня 2015 року. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/t/commissioner/source/NAP/Ukraine-National-Action-Plan-on-Human-Rights.pdf>; *Закон № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству»*, січень 2019 р.; *Закон № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України»*, грудень 2017 р..
3. Комісія з журналістської етики, *Кодекс етики українського журналіста*, 2002 р. Доступно за посиланням: <https://accountablejournalism.org/ethics-codes/Ukraine-Journalist>.
4. Рада Європи, *Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2011 р. Стаття 3а. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.
5. Рада Європи, *Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2011 р. Стаття 3б. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.
6. Для отримання додаткової інформації див. сайт Ради Європи, присвячений боротьбі з сексизмом та його запобігання, зокрема й нещодавно прийняту *Рекомендацію CM/Rec (2019)1 Комітету міністрів державам-членам щодо запобігання та боротьби з сексизмом*, яка також доступна українською мовою за адресою: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/combating-and-preventing-sexism>.
7. Інтерьюз, «Онлайн медіа та соціальні мережі перехопили лідерство у телебачення за популярністю в Україні, – нове опитування USAID-Internews щодо споживання медійного контенту», 2019 р. Доступ за посиланням: <https://internews.in.ua/news/online-and-social-media-overtake-tv-in-popularity-in-ukraine-a-new-usaid-internews-media-consumption-survey-says/>
8. Теггарті Н. «Хештег на допомогу жертвам насильства в Україні», PRI, 9 серпня 2016 року.
9. Благополуччя і безпека жінок, 2019 р., с. 11. Доступно за посиланням: https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/440312_0.pdf
10. ООН Жінки, *Рекомендації для медіа щодо висвітлення гендерно-зумовленого насильства в Україні*. Доступно за посиланням: <http://www.un.org.ua/images/documents/4691/Media%20Guide%20for%20GBV%20reporting-ENGpdf.pdf>

11. IMI, «Найбільше мови ворожнечі в онлайн-ЗМІ Львова і Одеси», 2020 р. Доступно за посиланням: <https://imi.org.ua/en/monitorings/the-most-of-hate-speech-found-in-online-media-of-lviv-and-odessa-imi-research-i33821>
12. Рада Європи, *Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2011 р. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.
13. Рада Європи, «Заохочення участі приватного сектора та ЗМІ у запобіганні насильству стосовно жінок та домашньому насильству: стаття 17 Стамбульської конвенції», *Збірка документів Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2016 р. Доступно за посиланням: <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a20d6>
14. Рада Європи, *Рекомендація № R(90)4 Комітету міністрів державам-членам щодо викорінення сексизму з мови*, 1990 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/1680505480>
15. Рада Європи, *Рекомендація CM/Rec (2007)17 щодо стандартів і механізмів гендерної рівності*, 2007 р. Доступно за посиланням: https://search.coe.int/cm/Stop.s/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d4aa3
16. Рада Європи, *Рекомендація Ради Європи CM/Rec 1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним*, 2019 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/168093b26a>
17. Рада Європи, *ЗМІ та гендерна рівність*, 2020 р., с. 57. Доступно за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/8286-gender-equality-and-media-analytical-report.html>
18. У липні 2020 року в рамках проекту «Стамбульська конвенція: інструмент для посилення боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством в Україні» було проведено фокус-групу і подальше опитування восьми фахівців у сфері ЗМІ для оцінювання поточного стану висвітлення в засобах масової інформації питань, які стосуються насильства щодо жінок і домашнього насильства.
19. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, *Гендерна рівність та ЗМІ в Україні*, 2018 р. Доступно за посиланням: <https://www.nrada.gov.ua/en/olga-gerasymyuk-rozpozivila-predstavnykam-regionalnyh-mistsevyh-organiv-samovryaduvannya-pro-genderni-stereotypu-u-media/>
20. Балалаєва О. «Проблема гендерного балансу в українських медіа: шляхи вирішення». *Euromentor Journal*, Бухарест, т. 10, вип. 3, вересень 2019 р., с. 79-91. Доступно за посиланням: <https://search.proquest.com/openview/087a3401a613390f0071e6d61fce3961/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1316370>; Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, *Гендерна рівність та ЗМІ в Україні*, 2018 р. Доступно за посиланням: <https://www.nrada.gov.ua/en/olga-gerasymyuk-rozpozivila-predstavnykam-regionalnyh-mistsevyh-organiv-samovryaduvannya-pro-genderni-stereotypu-u-media/>; ІРПП, «Жінки згадуються в новинах українських ЗМІ втричі рідше за чоловіків», 2017 р. Доступно за посиланням: <https://irrp.org.ua/u-novynah-ukrayinskyh-zmi-zhinok-zgaduuyut-vtrychi-ridshe-nizh-cholovikiv-doslidzhennya>
21. Балалаєва О. «Проблема гендерного балансу в українських медіа: шляхи вирішення». *Euromentor Journal*, Бухарест, т. 10, вип. 3, вересень 2019 р., с. 80. Доступно за посиланням: <https://search.proquest.com/openview/087a3401a613390f0071e6d61fce3961/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1316370>
22. Моніторинг проведено у партнерстві з Незалежною громадською мережею прес-клубів України та за підтримки Медійної програми в Україні 2017 року.

23. Балалаєва О. «Проблема гендерного балансу в українських медіа: шляхи вирішення». *Euromentor Journal*, Бухарест, т. 10, вип. 3, вересень 2019 р., с. 80. Доступно за посиланням: <https://search.proquest.com/openview/087a3401a613390f0071e6d61fce3961/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1316370>
24. Балалаєва О. «Проблема гендерного балансу в українських медіа: шляхи вирішення». *Euromentor Journal*, Бухарест, т. 10, випуск 3, вересень 2019 р., с. 81. Доступно за посиланням: <https://search.proquest.com/openview/087a3401a613390f0071e6d61fce3961/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1316370>
25. Рекомендація CM/Rec(2013)1 Комітету міністрів державам-членам щодо гендерної рівності та ЗМІ (Ухвалена Комітетом міністрів 10 липня 2013 року на 1176-му засіданні заступників міністрів). Доступно за посиланням: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec\(2013\)1&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec(2013)1&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383).
26. Рада Європи, *ЗМІ та гендерна рівність*, 2020 р., с. 51. Доступно за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/8286-gender-equality-and-media-analytical-report.html>
27. Рада Європи, *Рекомендація № R19 (1997) Комітету міністрів державам-членам про показ насильства електронними ЗМІ*, 1997 р. Доступно за посиланням: [http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/download/COE_R%20\(97\)%2019.pdf](http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/download/COE_R%20(97)%2019.pdf).
28. Стамбульська конвенція визнає, що насильство стосовно жінок передбачає домашнє насильство, сексуальні домагання, сексуальне насильство, зокрема й зґвалтування, примусові шлюби, злочини, вчинені в ім'я так званої «честі», каліцтво геніталій, переслідування, примусові аборти і примусову стерилізацію.
29. ООН Жінки, *Рекомендації для медіа щодо висвітлення гендерно зумовленого насильства в Україні*. Доступно за посиланням: <http://www.un.org.ua/images/documents/4691/Media%20Guide%20for%20GBV%20reporting-ENGpdf.pdf>
30. У липні 2020 року в рамках проєкту «Стамбульська конвенція: інструмент для посилення боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством в Україні» було проведено фокус-групу і подальше опитування восьми професійних ЗМІ для оцінювання поточного стану висвітлення в засобах масової інформації питань, які стосуються насильства щодо жінок і домашнього насильства.
31. Іванова Н. «Домашнє насильство: поруш мовчання», *Kharkiv Observer*, 26 травня 2019 року. Доступно за посиланням: <https://kharkivobserver.com/domestic-violence-break-the-silence/>
32. Рада Європи, *ЗМІ та гендерна рівність*, 2020 р., с. 56. Доступно за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/8286-gender-equality-and-media-analytical-report.html>
33. Рада Європи, *ЗМІ та гендерна рівність*, 2020 р., с. 56. Доступно за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/8286-gender-equality-and-media-analytical-report.html>
34. Рада Європи, *ЗМІ та гендерна рівність*, 2020 р., сс. 35 та 52. Доступно за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/8286-gender-equality-and-media-analytical-report.html>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1.

Міжнародна та національна правова база та механізми гендерної рівності, які стосуються насильства стосовно жінок, зокрема й домашнього насильства

За останні десятиліття було прийнято численні міжнародні документи з прав людини, спрямовані на захист прав людини жінок і боротьбу з різними формами насильства стосовно жінок.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок – це міжнародний договір, прийнятий 1979 року Генеральною асамблеєю ООН. Комітет КЛВФДЖ – договірний орган Організації Об'єднаних Націй, що здійснює нагляд за здійсненням Конвенції. Держави-учасниці зобов'язані надсилати періодичні звіти про хід роботи до Комітету, який уповноважений видавати загальні рекомендації з конкретних статей або тем Конвенції, а також надавати державам-підписантам консультації з питань імплементації. У *Загальних рекомендаціях № 12* (1989 рік) і *Загальних рекомендаціях № 19* (1992 рік) приділено конкретну увагу темі насильства стосовно жінок. Україна підписала Конвенцію 1980 року і ратифікувала її у березні 1981 року.

Із 1990-х років Рада Європи здійснила ряд ініціатив щодо сприяння захисту жінок від насильства, результатом яких стало прийняття низки ключових документів, що містять рекомендації щодо запобігання насильству стосовно жінок і боротьбі з ним. Одним із найважливіших документів є *Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами* (Стамбульська конвенція), правозахисна угода Ради Європи проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства, яка була відкрита для підписання 11 травня 2011 року в Стамбулі, Туреччина. Конвенція спрямована на запобігання

насильству, захист жертв та припинення безкарності кривдників. Україна підписала Стамбульську конвенцію 2011 року, але вона все ще перебуває на стадії ратифікації.

У грудні 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Відповідно до цього закону «домашнє насильство – це навмисне і систематичне фізичне, психічне, сексуальне або економічне насильство стосовно подружжя, колишнього подружжя, члена сім'ї або близької особи, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, інвалідності, емоційної залежності або погіршення якості життя жертви»³¹. Кожен, хто постраждав від домашнього насильства, має право на безкоштовну юридичну допомогу з боку держави.

ДОДАТОК 2:

Приклад списку контрольних запитань для працівників ЗМІ при повідомленні про випадки насильства стосовно жінок

1. Чи є підготовленим журналіст, якому можна доручити зробити репортаж? Якщо репортаж передбачає інтерв'ю з постраждалою, чи є жінка-журналіст, яка може його провести?
2. Чи опублікування моєї історії нестиме ризики для її учасників, їхніх родичів або соціальної групи, до якої вони належать?
3. Чи організував/організувала я безпечне місце для інтерв'ю з постраждалою?
4. Чи надав/надала я достатньо інформації опитуваним особам, зокрема й про потенційні ризики?
5. Чи є питання, які я підготував/підготувала для інтерв'ю, шанобливими, професійними, і чи сформульовані вони так, щоб не пригнічувати і не засмучувати жінок, які пережили насильство, або членів їхніх сімей?
6. Чи дійсно світлини та відеозаписи постраждалих та їхніх травм необхідні для розповіді?
7. Чи може особистість постраждалої бути розкрита завдяки деталям, представленим у моїй розповіді?
8. Чи є фотографії та відео, що супроводжують розповідь, стереотипним уявленням про гендерні ролі жінок або чоловіків?
9. Чи є моя історія (зокрема й її назва та супровідні фотографії) об'єктивною в тому сенсі, що вона відображає професійний, етичний та експертний, а не сенсаційний підхід до теми насильства стосовно жінок та домашнього насильства?
10. Чи принесе моя історія, крім цікавості для читачів, будь-яку суспільну користь? Чи є вона просвітницькою, чи підвищує вона рівень обізнаності з цією темою або надає конкретну корисну інформацію іншим потенційним жертвам?

11. Чи надає моя історія більш широкий контекст і аналіз явищ насильства стосовно жінок і домашнього насильства, розглядаючи його як проблему всього суспільства, а не (тільки) як приватну/сімейну справу?
12. Чи надає моя історія більш широкий контекст і аналіз явищ насильства стосовно жінок і домашнього насильства, контекстуалізуючи його як структурну проблему гендерної нерівності, а не як проблему, що стосується тільки окремих жінок?
13. Чи достатньо у мене знань з цієї теми? Якщо ні, то чи є у мене контакти з місцевими експертами з питань насильства стосовно жінок, з якими я міг би/могла б проконсультуватися?
14. Чи впевнений/впевнена я, що використовую правильну термінологію, коли пишу про насильство стосовно жінок і домашнє насильство?
15. Чи стосуються особисті характеристики кривдника, які я хотів би/хотіла б згадати у репортажі, злочину або моєї історії?
16. Чи ставляться особи, чії твердження я хочу використати у репортажі, упереджено до цього випадку? Якщо так, то чи контекстуалізовано їхнє твердження?
17. Чи є використані мною джерела інформації про постраждалу/жертву або злочинця надійними, неупередженими та незалежними?
18. Чи існують відповідні телефони довіри або організації, які надають підтримку жінкам у ситуації насильства, чії імена і контакти я можу додати до своєї статті або передачі?

ДОДАТОК 3:

Приклад перспективної практики висвітлення у ЗМІ питань насильства стосовно жінок та домашнього насильства

Чи врятують патрулі й зброя, та чому ніхто не допоміг: висновки з нападу у поїзді

Анастасія Лугова

На Анастасію Лугову напали 31 липня у купейному вагоні поїзда Маріуполь-Київ. Які висновки вже зробили з події правоохоронці й перевізник? І чи допоможе забезпечитися дозвіл на зброю?

Ця справа – одна з найбільш обговорюваних в українських соцмережах цими вихідними.

Жінка їхала з сином потягом Маріуполь-Київ, сіла в Запоріжжі. Раптом у купе зайшов незнайомий чоловік і почав нападати на Анастасію.

Анастасія розповіла, що її син прокинувся і почав просити не бити маму. Але слова її сина не зупинили нападника.

«Я зрозуміла, що потрібно якось вивести чоловіка з купе. Я запропонувала йому вийти, щоб син нічого не бачив. Він погодився, обгорнувся в простирadlo, вивів мене з купе і завів до свого купе. Двері за мною заблокував на верхній замок. В купе на столі була розрізана диня, з якої стирчав ніж. Тож кричати не було сенсу. Я боялася, що якщо він спроможний на побиття невинної незнайомої жінки, то зарізати ножом, щоб не кричала, – не проблема», – розповіла Анастасія.

«Найгірше, що ніхто не зреагував на шум».

За словами жінки, у купе нападник скинув із себе простирadlo. У цей час син почав кликати маму.

Анастасія пише, що вмовила нападника відпустити її до дитини з обіцянкою повернутися: «Вийшовши з купе, я забігла до сина, і ми босоніж побігли до

провідниці. Та спала і не розуміла, що робиться. Голий чоловік біг по вагону в нашому напрямку. Зрозумівши, що тут захисту не знайду, ми побігли до іншого вагона, де я почала кричати і стукати у всі двері. Найгірше те, що ніхто не зреагував на шум. Але про це потім. Ми знайшли захист у провідниці цього вагона».

Анастасія Лугова повідомила, що нападника затримала поліція.

Нападник-рецидивіст

Подобиці про особу нападника повідомив Антон Геращенко, радник міністра внутрішніх справ. За інформацією Геращенко, затриманому мешканцю Запоріжжя 45 років. Його вже тричі засуджували: за викрадення автомобіля, хуліганство та крадіжку.

Як розповіли у прокуратурі міста Києва, чоловікові повідомили про підозру за ч. 1 ст. 153 (Сексуальне насильство), ч. 2 ст. 122 (Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження) Кримінального кодексу України.

1 серпня Солом'янський районний суд Києва ухвалив для затриманого запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на два місяці.

Якщо суд визнає чоловіка винним, то йому загрожує до 7 років позбавлення волі.

«Державні органи – слабкі» – О. Матвійчук

Олександра Матвійчук, керівник ГО «Центр громадянських свобод», розповіла нам, що цей конкретний випадок вписується у загальну ситуацію в країні.

«У нас у суспільстві у зв'язку із травмою, зокрема й породженою тривалим збройним конфліктом, зростає толерантність до насилля в цілому», – характеризує суспільне тло О. Матвійчук.

Також вона переконана, що випадки насильства показують суспільну проблему в дотриманні рівноправ'я між жінками та чоловіками.

Олександра Матвійчук упевнена, що є і третя річ, завдяки якій теж формується суспільне тло, в якому треба цей випадок розглядати, – це слабкість державних органів, державних інституцій у цілому. І це слабкість

роботи правоохоронних органів, це слабкість судової системи, яка породжує безкарність загалом.

А ще, вважає правозахисниця, цей випадок показує невідготовленість персоналу «Укрзалізниці» до подібних ситуацій та відсутність систем екстреного оповіщення.

«І тут би я дивилася не тільки на те, що мав би зробити персонал, а насамперед на те, чи керівництво «Української залізниці» проводить такі навчання. Бо зараз легко все звалити на персонал, звільнити чи покарати дисциплінарно провідників. Але це проблему не вирішить. Треба розробляти інструкції. Треба впроваджувати навчання», – повідомила Олександра Матвійчук.

На думку правозахисниці, треба дивитися, наскільки оплата праці провідників відповідає вимогам, які до них висувають.

Чи змінять ситуацію поліцейські у потягах? Олександра Матвійчук переконана: якщо працюватимуть не навчені відповідно поліцейські, то це може призвести до більшого порушення прав пасажирів.

«Провідник мав забезпечити жінку» – Д. Кобзін

Перший провідник повинен був відреагувати на ситуацію й одразу ж помістити жінку та дитину до безпечного місця, де нападник не мав би до неї доступу. Про це «Радіо Донбас.Реалії» повідомив Денис Кобзін, директор Харківського інституту соціальних досліджень.

Кобзін переконаний, що подібні ситуації у потягах не поодинокі. Про цей випадок суспільство дізналося завдяки активній позиції А. Лугової. Проте багато інших жінок і чоловіків воліють мовчати про насильство.

Денис Кобзін упевнений, що покращити ситуацію можуть правоохоронці. «Колись була лінійна міліція. І вона робила багато для того, щоб забезпечити людей від таких та інших ситуацій. Я вважаю, що повернення лінійної поліції, яка працюватиме на потягах, буде важливим кроком для створення більш безпечного середовища».

Д. Кобзін переконаний, що лише активна позиція провідника та людей, які перебувають поруч, та можливість швидкого виклику поліції може забезпечити пасажирів.

Чому пасажери не допомогли? Думка психолога

Чому пасажери інших купе не прийшли на допомогу жінці, за якою біг оголений нападник? Це питання ми адресували доктору психологічних наук, професору Вадимові Васютинському.

Професор Васютинський розповів «Радіо Донбас.Реалії», що для нього ця ситуація виглядає дивною. Адже зазвичай, говорить психолог, українцям притаманні співчуття та взаємодопомога. «Не можна сказати, що ми тут холодні, відсторонені люди», – запевняє Васютинський.

На думку психолога, щоб зрозуміти мотиви людей, варто дослідити всю послідовність подій, які передували нападу. А ще дізнатися, хто їхав у сусідніх купе: чи були це жінки з дітьми, чи дорослі чоловіки.

Психолог припускає, що сподівання на сусідів з іншого купе, які вийдуть і допоможуть жінці, могло заспокоїти пасажирів, які не зважилися поцікавитися причиною криків.

Психолог переконаний, що Анастасія Лугова, намагаючись здійснити галас та привертаючи увагу людей, поводитися правильно. Адже злочинці, каже Васютинський, побоюються публічності, коли їхні наміри стають предметом уваги загалу.

ДОДАТОК 4:

Приклад перспективної практики застосування стандартів саморегулювання при повідомленні про випадки насильства стосовно жінок та домашнього насильства

Низку перспективних практик щодо розробки стандартів саморегулювання викладено в Аналітичному звіті Ради Європи про гендерну рівність і ЗМІ (липень 2020 року). Нижче наведено приклади Франції, Нідерландів та Іспанії.

Франція

Після занепокоєння, висловленого жінками-журналістами, 2018 року агенція «Франс Прес» (AFP) прийняла нові рекомендації, що відображають різноманітність і покращують зображення жінок у своїх репортажах. Вони передбачають гендерно чутливу мову, публікацію позитивних зображень жінок, чутливе повідомлення про випадки гендерно зумовленого насильства, а також більш широке залучення жінок-експертток. Агенція також проводила тренінги для свої співробітників із цих питань і запрошувала на зустрічі експертів із питань гендерної рівності³².

Нідерланди

Голландська телекомпанія NPO підписала угоду про заплановані результати роботи з урядом Нідерландів, яка передбачає збалансовану присутність жінок на екрані та за його межами і яка містить зобов'язання щодо щорічного звітування. Відповідно до угоди NPO щорічно вимірює думку голландської аудиторії щодо представництва жінок у теле- і радіоконтенті NPO. 2018 року результати показали, що аудиторія NPO переважно позитивно ставиться до представництва жінок у їхніх програмах. Що стосується телевізійних програм, то 53% респондентів були задоволені рівнем представництва жінок. Проте у звіті зазначено відносно високий відсоток респондентів, які висловлюють свою нездатність або небажання відповісти на низку запитань, що стосуються гендерної рівності³³.

Іспанія

Обсерваторія з питань рівності Корпорації радіо та телебачення Іспанії (CRTVE) була створена для забезпечення прогресу в досягненні повної рівності та для боротьби з дискримінацією за ознакою статі й одним з її найгірших проявів – гендерно зумовленим насильством. 2018 року CRTVE створила посаду «редактора з питань рівності» – новий механізм саморегулювання, місія якого полягає в тому, щоб гарантувати рівність між жінками і чоловіками як у контенті, так і в присутності на громадському телебаченні й радіо. Деякі національні газети (друковані та цифрові), такі як eldiario.es або El País, також призначили подібних редакторів. Ці призначення отримали дуже позитивні відгуки з боку індустрії й можуть бути відтворені деінде³⁴.

Посилання та додаткові матеріали для читання

Autonomni zenski centar, *Kako vas žene čitaju? – Medijsko izveštavanje štampanih medija o muškom nasilju prema ženama u porodici i partnerskim odnosima iz perspektive žena koje su preživele nasilje* (Як жінки читають вас? – Повідомлення друкованих ЗМІ про домашнє насильство з боку чоловіків та інтимних партнерів стосовно жінок із позиції постраждалих), 2017. Доступно за посиланням: https://zeneprotivnasilja.net/images/pdf/literatura/Kako_vas_zene_citaju.pdf.

Autonomni zenski centar, *Vodič za novinar (k)e: Nasilje u porodici, II izdanje* (Керівництво для журналістів: домашнє насильство, друге видання), 2018. Доступно за посиланням: https://womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2018/Vodic_za_novinarke-nasilje_u_porodici-2018.pdf.

Балалаєва О. «Проблема гендерного балансу в українських медіа: шляхи вирішення», *журнал Euromentor*, т. 10, вип. 3, сс. 79-91, 2019 р.

Боу-Франч П. «Домашнє насильство та участь громадськості у ЗМІ: випадок громадянської журналістики», *Гендер і мова*, 7(3), сс. 275-302, 2013 р.

Бранкович Б. «Насильство стосовно жінок» у: Духачек, Бранкович і Міразіч, *Права жінок у Західних Балканах*, 2019 р. Доступно за посиланням: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608852/IPOL_STU\(2019\)608852_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608852/IPOL_STU(2019)608852_EN.pdf).

Баклі С. «Громадські ЗМІ в Україні: спектр для розвитку», 2016 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a6733>.

Карлайл К. Е., Слетер М. Д. і Чаркоф Д. Л. «Висвітлення у газетах випадків насильства з боку інтимного партнера: спотворення уявлень про ризик», *Журнал комунікацій*, 58(1), сс. 168-186, 2008 р.

Комас-д'Аргемір Д., «Новини щодо вбивства жінок партнерами: перехід від приватного питання до суспільної проблеми», *Європейський журнал комунікацій*, 30(2), сс. 121-136, 2014 р.

Комісія з журналістської етики, *Кодекс етики українського журналіста*, 2002 р. Доступно за посиланням: <https://accountablejournalism.org/ethics-codes/Ukraine-Journalist>.

Рада Європи, *Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2011 р. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.

Рада Європи, *Пояснювальна доповідь до Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами*, 2011 р. Доступно за посиланням: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewipx8bRy57rAhW9aRUIHcmA5EQFjABegQIBB&url=https%3A%2F%2Frm.coe.int%2F16800d383a&usg=AOvVaw22_1DM7kX02Yd1YT0vNOJq.

Рада Європи, *Рекомендація № R (1990) 4E Комітету міністрів державам-членам щодо викорінення сексизму з мови*, 1990 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/1680505480>.

Рада Європи, *Рекомендація № R (1997) 19 Комітету міністрів державам-членам про показ насильства електронними ЗМІ*, 1997 р. Доступно за посиланням: [http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/download/COE_R%20\(97\)%2019.pdf](http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/download/COE_R%20(97)%2019.pdf).

Рада Європи, *Рекомендація CM/Rec(2007)17 щодо стандартів і механізмів гендерної рівності*, 2007 р. Доступно за посиланням: https://search.coe.int/cm/Stop.s/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d4aa3.

Рада Європи, *Рекомендація CM/Rec(2013)1 Комітету міністрів державам-членам щодо гендерної рівності та ЗМІ*, 2013 р. Доступно за посиланням: https://search.coe.int/cm/Stop.s/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c7c7e.

Рада Європи, *Рекомендація CM/Rec 1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним*, 2019 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/168093b26a>.

Рада Європи, «Заохочення участі приватного сектора та ЗМІ у запобіганні насильству стосовно жінок та домашньому насильству»: стаття 17 Стамбульської конвенції, *Збірка документів Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та*

боротьбу з цими явищами, 2016 р. Доступно за посиланням: <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a20d6>.

Рада Європи, *Дослідження щодо висвітлення виборів у ЗМІ з особливим акцентом на гендерну рівність*, 2017 р. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/gender-equality-and-elections-/16807c0e23>.

Рада Європи, *Гендерна рівність та ЗМІ*, 2020 р. Доступно за посиланням: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/-/council-of-europe-publishes-new-report-on-gender-equality-and-med-1>.

Європейський інститут із гендерної рівності, *Огляд імплементації Пекінської платформи дій у державах – членах ЄС: жінки та медіа – просування гендерної рівності в процесі прийняття рішень у медіа організаціях*, 2013 р.

Європейський парламент, *Резолюція Європейського парламенту від 17 квітня 2018 року про гендерну рівність у медіа секторі в ЄС*, 2018 р. Доступно за посиланням: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0101_EN.pdf

Франюк Р., Зеєфельд Ж. Л., Ванделло Ж. А. «Поширеність міфів про зґвалтування у заголовках газет та їхній вплив на ставлення до зґвалтування», *Сексуальні ролі*, 58(11-12), сс. 790-801, 2008 р.

Омбудсмен Республіки Хорватія з питань гендерної рівності, *Medijski kodeks-Vodič za profesionalno i senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu (Етичний кодекс ЗМІ – Рекомендації для професійного і чутливого повідомлення про випадки насильства стосовно жінок і феміциду)*, 2019 р. Доступно з посиланням: http://vawa.prs.hr/storage/uploads/publikacije/MEDIJSKI-KODEKS-vodic-za-profesionalno-i-senzibilizirano-izvjestavanjeo-nasilju-prema-zenama-i-femicidu_PRS_VAWA-800a.pdf.

Гіллеспі Л. К., Річардс Т. Н., Гівенс Е. М., Сміт М. Д. «Обрамлення смертоносного домашнього насильства: чому подання інформації ЗМІ має значення при висвітленні феміциду у газетах», *Насильство стосовно жінок*, 19(2), сс. 222-245, 2013 р.

ІМІ, «У регіональних новинах утричі менше жінок, ніж чоловіків, – дослідження ІМІ», 2020 р. Доступно за посиланням: <https://imi.org.ua/monitorings/v-regionalnyh-novynah-vtrychi-menshe-zhinok-anizh-cholovikiv-doslidzhennya-imi-i32059>.

IMI, «Найбільше мови ворожнечі в онлайн-ЗМІ Львова і Одеси», 2020 р. Доступно за посиланням: <https://imi.org.ua/en/monitorings/the-most-of-hate-speech-found-in-online-media-of-lviv-and-odessa-imi-research-i33821>.

Інтерньюз, «Онлайн-медіа та соціальні мережі перехопили лідерство у телебачення за популярністю в Україні – нове опитування USAID-Internews щодо споживання ЗМІ», 2019 р. Доступ за посиланням: <https://internews.in.ua/news/online-and-social-media-overtake-tv-in-popularity-in-ukraine-a-new-usaid-internews-media-consumption-survey-says/>.

Іванова Н. «Домашнє насильство: поруш мовчання», *Kharkiv Observer*, 26 травня 2019 року. Доступно за посиланням: <https://kharkivobserver.com/domestic-violence-break-the-silence/>.

Журналісти проти насильства стосовно жінок, *Рекомендації для медіа щодо висвітлення насильства стосовно жінок*, ПРООН, 2019 р. Доступно за посиланням: https://www.rs.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/English/Women%27s%20Empowerment/undp_rs_Novinarke_protiv_nasilja_EN.pdf.

Кусіна М. «Експерти назвали «Газету по-українськи» та «Громаду Приірпіння» найбільш гендерно чутливими медіа Київщини», 2018 р. Доступно за посиланням: <https://www.nrada.gov.ua/en/experts-named-ukrainian-newspaper-community-priyirpinia-gender-sensitive-media-kyiv-region/>.

Маєрчик М., Плахотнік О., Ярманова Г. (ред.). *Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей* (3-є вид.), Київ: Критика, 2017 р.

Машкова Я. «Моніторингове дослідження гендерного балансу в українських онлайн-ЗМІ», 2019 р. Доступно за посиланням: <https://imi.org.ua/monitorings/monitorynhove-doslidzhennia-hendernoho-balansu-v-ukrains-kykh-onlayn-zmi-liutyy-2019-i28311>.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, *Гендерна рівність та ЗМІ в Україні*, 2018 р. Доступно за посиланням: <https://www.nrada.gov.ua/en/olga-gerasymuk-rozpovila-predstavnykam-regionalnyh-mistsevyh-organiv-samovryaduvannya-pro-genderni-stereotypy-u-media/>.

Офіс Віце-прем'єр-міністра Іванни Климпуш-Цинцадзе, *Національне опитування з питань рівності між чоловіками та жінками в Україні*, 2018 р. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/17-presentation-2018/29.22.2018Klimpush/Ukraine%20National%20Survey%20on%20Equality%20between%20Men%20and%20Women%20July%202018.pdf>.

ОБСЄ, *Благополуччя і безпека жінок*, 2019 р. Доступно за посиланням: https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/440312_0.pdf.

Пелехатий Т. «Насильство проти жінок залишається мовчазною епідемією в Україні», *Київ Пост*, 2019 р. Доступно за посиланням: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/violence-against-women-remains-silent-epidemic-in-ukraine.html?cn-reloaded=1>.

Пернілла А. *Kvinna till Kvinna. Довідник з гендерно та конфліктно чутливої журналістики*, 2018 р. Доступно за посиланням: <https://kvinnatillkvinna.org/wp-content/uploads/2018/10/4-Handbook-gender-and-conflict-sensitive-journalism.pdf>.

ІРРП, «У новинах українських ЗМІ жінок згадують втричі рідше, ніж чоловіків», 2017 р. Доступно за посиланням: <https://irrp.org.ua/u-novynah-ukrayinskyh-zmi-zhinok-zgadyuyut-vtrychi-ridshe-nizh-cholovikiv-doslidzhennya>.

Теггарті Н. «Хештег на допомогу жертвам насильства в Україні», *PRI*, 9 серпня 2016 року.

Транкеше А. *Чого хоче аудиторія: дослідження сприйняття читачами повідомлень про насильство стосовно жінок у ЗМІ*, Единбург, Великобританія: Благодійний траст нульової терпимості, 2014 р.

ПРООН, *Mediji u Srbiji o rodno zasnovanom nasilju u 2015. i 2016. godini: kako protiv nasilja-uloga medija (Сербські ЗМІ про гендерне насильство у 2015 і 2016 роках: як протистояти насильству – роль ЗМІ)*, 2017 р. Доступно за посиланням: <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2018-06/Kako%20protiv%20nasilja%20-%20uloga%20medija.pdf>.

ЮНЕСКО, *Гендерно чутливі показники для ЗМІ: система показників для оцінки гендерної чутливості у діяльності та контенті ЗМІ*, 2012 р. Доступно за посиланням: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831_eng

ООН Жінки, *Рекомендації для медіа щодо висвітлення гендерно-зумовленого насильства в Україні*, 2017 р. Доступно за посиланням: <http://www.un.org.ua/images/documents/4691/Media%20Guide%20for%20GBV%20reporting-ENGpdf.pdf>.

ООН Жінки, *Рекомендації для медіа щодо висвітлення гендерно зумовленого насильства в Україні*, 2017 р.

В. А. *Національний паралельний звіт з виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій*, Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2019 р.

www.coe.int

Рада Європи є провідною правозахисною організацією на континенті. До неї входять 47 держав-членів, 28 із яких є членами Європейського Союзу. Всі держави-члени Ради Європи підписали Європейську конвенцію з прав людини – угоду, призначену захищати права людини, демократію та верховенство права. Нагляд за реалізацією Конвенції в державах-членах здійснює Європейський суд з прав людини

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE